

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قُلْ بِنُضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ

۱۵۱

توڙ فرمايو الله جي نبي فضل ۽ رحمتن جي جڳاڻي ۽ خوشي ۽ نهن اهر انهن جي سعوري ۽ دولت کان بهتر آهي

عيدن جي عيد

پروفيسر ڊاڪٽر محمد مسعود احمد

ايم اي، پي ايڇ ڊي

بين الاقوامي سلسلہ اشاعت نمبر

1

نشرڪت اسلاميه

مسلم منزل، حيدر پورہ، ڪالوني نمبر 1، ميرپورخاص (سنڌ)، ايملائي جمهوريت پاڪستان

۲۰۲۲ء / ۱۴۴۴ھ

بسم الله الرحمن الرحيم

سلسلهء مطبوعات 12

سنڌيڪار: مولوي علي محمد نقشبندي

الله تعاليٰ سڀ کان پهرين نور محمد صلي الله عليه وسلم پيدا فرمايو (1) ۽ نبوت سان سرفراز فرمايو (2) درودن جو سلسلو شروع ٿيو ۽ ملائڪ پيدا ٿيا ته اهي به درود ۽ سلام ۾ شريڪ ٿي ويا ۽ جڏهن اهو نور دنيا ۾ آيو (3) تڏهن انسان به درود ۽ سلام ۾ شريڪ ٿي ويا (4) اهو به هڪ جشن جو انداز آهي. الله اڪبر — روزازل کان ذڪر و اذڪار ٿي رهيو آهي ۽ خوشيون ملهائون پيو وڃن.

الله تعاليٰ کي پنهنجن پيارن سان ڏاڍي محبت آهي ۽ انهن جي نشانين کي پنهنجي نشاني قرار ڏني (5) ۽ تعظيم تڪريم جو حڪم ڏنو (6) انهن جي يادگار ڏينهن کي پنهنجو يادگار ڏينهن بنايو (7) ۽ ارشاد فرمايو ته انهن کي الله تعاليٰ جا ڏينهن ياد ڏياريو (8) — نبين سڳورن عليهم السلام جو يوم ولادت به الله تعاليٰ جي ڏينهن مان هڪ ڏينهن آهي. يوم ولادت جي اهميت جو اندازو قرآن ڪريم کان ئي ٿئي ٿو — حضرت يحيٰ عليه السلام کي فرمايو: —

”سلامتي هجي ان ڏينهن تي جنهن ڏينهن اهو پيدا ٿيو“ (9)

حضور پر نور صلي الله عليه وسلم هن جهان رنگ و بوءِ ۾ سومر جي ڏينهن جلوه گر ۽ تشریف فرما ٿيا. پاڻ سڳورا سُڪراني جي اظهار خاطر سومر جي ڏينهن جو روزو رکندا هئا. کانئن پڇيو ويو ته پاڻ سڳورن صلي الله عليه وسلم فرمايو ته:

(1) مدارج النبوه ج 1 ص 2 (2) اشعت اللغات ص 474 (3) سورة مائده آيت 15 (4) سورة احزاب آيت 57 - 56 (5) سورة بقره آيت 158 (6) سورة حج آيت 32 (7) تفسير خازن ۽ مدارك (8) سورة ابراهيم آيت 5 (9) سورة مريم آيت 15

”انهيءَ ڏينهن تي مان پيدا ٿيس ۽ انهي ڏينهن تي مون تي وحي نازل ٿي“ (10)

حضور انور صلي الله عليه وسلم جي تشریف آوري جي تاريخ ڪن روايتن جي مطابق 12 ربيع الاول سن 569ع آهي جنهن جي تائيد ٿي چار هزار سال پراڻين شاهدين کان ٿئي ٿي (11) —
 - ته سومر جي ڏينهن ۽ 12 ربيع الاول کي حضور انور صلي الله عليه وسلم سان خاص نسبت آهي ۽ نسبتن سان ئي بلندي نصيب ٿئي ٿي.

الله تعاليٰ حضور انور صلي الله عليه وسلم کي مبعوث فرمائي ڪري احسان ڄاڻايو (12) — احسان انهي ڪري ڄاڻايو ويو ته ان کي ياد رکيو وڃي ۽ انهي کي بار بار ياد ڪيو وڃي ۽ وري باري تعاليٰ خوشين ملهائڻ جو حڪم فرمايو (13)
 حضرت عيسيٰ عليه السلام الله تعاليٰ کي عرض ڪيو ته:
 ”اي مولا ڪريم اسان تي آسمان کان خوانِ نعمت نازل فرمائ ته اها اسان جي لاءِ عيد هجي اڳين ۽ پوين لاءِ“ (14)

هاڻي هي ڳالهه قابل توجہ آهي ته جڏهن ”خوانِ نعمت“ لهي ته حضرت عيسيٰ عليه السلام انهي ڏينهن عيد ملهائي ۽ وري ”هانِ نعمت“ تشریف فرما ٿئي ته اهو ڏينهن عيد جو نه هجي؟ ۽ جنهن رات قرآن شريف نازل ٿيو ته اها ”رات“ هزارين مهينن جي راتين کان بهتر قرار ڏنل هجي (15) — ۽ جنهن ڏينهن ناطق قرآن صلي الله عليه وسلم تشریف فرما ٿئي ته انهيءَ مبارڪ رات ۽ ڏينهن جي چا عظمت ۽ شان عالم هوندو. ”شب قدر“ هر سال

(10) ابن اثير اسد الغابہ ج 1 ص 21، 22 (11) ڀاڳوت پراڻ، اسڪند 12، باب 2، اشلوڪ 18 (12) سورة آل عمران آيت 16 (13) سورة يونس آيت 58 (14) سورة مائده آيت نمبر 114 (15) سورة قدر آيت 3

ملهائتي وڃي ٿي ته پوءِ سڀ کان عظمت ۽ بابرڪت واري رات ڇو نه
ملهائتي وڃي؟ — جنهن رات پنهنجي جهانن جا سردار صلي الله
عليه وسلم تشریف فرما ٿين! الله تعاليٰ خود فرمائي ٿو ته:

”پنهنجي رب جي نعمت جو خوب چرچو ڪريو“ (16)

حضرت امام بخاري رضي الله تعاليٰ عنه فرمائي ٿو ته
سڀ کان وڏي نعمت ته خود حضور صلي الله عليه وسلم آهن (17) ته
گهرجي ته ان جو خوب چرچو ڪجي — حضور اڪرم صلي الله
عليه وسلم خود منبر تي ويهي (سرعام) پنهنجو ذڪر مبارڪ
فرمايو (18) — ۽ — بعضي صحابه ڪرام رضوان الله
تعالٰيٰ عليهم اجمعين کي فرمايو ته انهن به پاڻ سڳورن صلي الله
عليه وسلم جا فضائل و شمائل بيان فرمايا (19) — پاڻ سڳورن
جي چاچي حضرت عباس رضي الله تعاليٰ عنه سنه 9ھ 630ع ۾ غزوه
تبوك کان واپسي تي پاڻ سڳورن جي سامهون منظوم ذڪر ولادت
فرمايو (20) حضرت حسان بن ثابت رضي الله تعاليٰ عنه جي لاءِ
حضور انور صلي الله عليه وسلم خود منبر تي پنهنجي چادر شريف
وڇائي ان تي کين ويهاري کائڻس پنهنجي شان مبارڪ ۾ قصيدو
پڙندا هئا (21) پاڻ سڳورا حضرت حسان بن ثابت کي پنهنجي
دعائن سان نوازيندا هئا — ايهي تمام حقائق حديثن ۾ موجود
آهن.

مشهور تابعي حضرت مالڪ بن انس رضي الله تعاليٰ عنه
جڏهن حضور اڪرم صلي الله عليه وسلم جون پيار پريون ڳالهيون
پڙائيندو هو ته مجلس جو ڏاڍو اهتمام فرمائيندو هو (22) —

(16) سورة ضحٰي آيت 11 (17) بخاري شريف ج 2 ص 566 (18) ترمذي شريف

ج 2 ص 201 (21) بخاري شريف ج 1 ص 65 (22) اقامه القيام ص 44

حضرت شيخ عبدالقادر جيلاني رضي الله تعالى عنه هر مهيني جي يارهين تاريخ تي سرڪار دو عالم صلي الله عليه وسلم جي حضور نذر و نياز پيش فرمائيندو هو (23) — اهو طريقو اڄ تائين قائم آهي.

ابن تيميه به محفل ميلاد منعقد ڪرڻ وارن مخلصين جي تائيد ڪندي انهن کي اجر و ثواب جي بشارت ڏني آهي (24) — مطلب ته محفل ميلاد ڪا نئين شيءِ نه آهي. هميشه کان ان جو سلسلو جاري و ساري آهي. ان جو اصل قرآن شريف ۽ حديث مان ثابت آهي.

حضرت شاهه عبدالرحيم عليه الرحمة هميشه برابر پابندي سان يوم ولادت يا سعادت جي موقعي تي تمام بهترين ڪاڏو ۽ منائي جو اهمتمام ڪندو هو (25) — خود حضرت شاهه ولي الله رحمة الله عليه ۽ سندن صاحبزادي شاهه عبدالعزيز محدث دهلوي رحمة الله عليه جو معمول هوندو هو. 12 ربيع الاول جي ڏينهن تي ماڻهو گڏ ٿيندا هئا ۽ پاڻ سڳورن جو ذڪر ولادت ڪيو ويندو هو. پوءِ ماڻهن کي ڪاڏو ڪارائيندا هئا ۽ منائي تقسيم ڪندا هئا (26) حضرت شاهه ولي الله رحمة الله عليه مڪي معظمه ۾ هڪ محفل ميلاد ۾ شريڪ ٿيو. جنهن ۾ پاڻ مشاهدو فرمائائون ته ان ۾ نوراني ڪرڻن جو مينهن وسي رهيو آهي (27).

مولوي رشيد احمد گنگوهي جو مرشد حضرت حاجي امداد الله مهاجر مڪي عليه الرحمة محفل ميلاد کي ذريعه نجات سمجهي ڪري هر سال ملهائيندا هئا ۽ بيهي صلوه و سلام پڙهندا

(23) قره الناظر. ص 11. (24) الدر الثمين ص 8 (25) اقتضاء الصراط المستقيم

(26) الدر السنظم ص 89 (27) فيوض الحرمين. ص 80-81

(هئا (28)

مفتي، اعظم شاه محمد مظهر الله دهلوي رحمة الله عليه هر سال 12 ربيع الاول تي وڏي ڏام ڏور سان محفل ميلاد النبي صلي الله عليه وسلم منعقد ڪرائيندا هئا. جيڪا نماز عشاء کان نماز فجر تائين جاري رهندي هئي ۽ بيهي صلوه وسلام پيش ڪندا هئا ۽ پوءِ بهترين قسم جو ڪاڏو ڪارائيندا هئا ۽ منائي ورهائيندا هئا (29) — خود الله تعاليٰ جا ملاڪ سڳورا صلوه وسلام بيهي پڙهندا آهن. اها ته ملاڪن سڳورن جي سنّت مبارڪ آهي (30) — ست سئو سال اڳي فاضل جليل امام تقي الدين سبڪي رحمة الله عليه علماء جي محفل ۾ تشريف فرمائيا. اتي حسان وقت امام صرصري جو نعتي ڪلام پڙهيو ويو. جنهن وقت ذڪر ولادت اتي بيهي پڙهڻ جي آرزو ڪئي ويئي ۽ شعر ٻڌو ويو تڏهن تمام عالم سڳورا اتي

بيهي رهيا (31) — ان مان ثابت ٿيو ته اتي بيهي صلوه وسلام پڙهڻ امت جي صالحن سڳورن جي سنّت آهي. — حضرت شيخ عبدالحق محدث دهلوي رحمة الله عليه خود — ”اُتي بيهي“ — صلوه وسلام پيش ڪندو هو ۽ ان کي قبوليت جو ذريعو سمجهندو هو. (32) —

حضور اڪرم صلي الله عليه وسلم جن فرمايو: ”جنهن شيء کي مسلمان سنو سمجهن ٿا. اها الله جي نزديڪ به سني آهي“ (33) حضور اڪرم صلي الله عليه وسلم جن فرمايو: ”جنهن اسلام ۾ سنو طريقو ڪڍيو ان جي لاءِ ان جو ثواب آهي ۽ ان تي

(28) فيصله هفت مسئلہ مع تعليقات ص 11 (29) تذڪره مظهر مسعود ص 176-177

(30) سورة صنفيت آيت نمبر 1 (31) اقامه النيام (32) اخبار الاخبار ص 624 (33)

عمل ڪرڻ وارن کي به نواب " (34) - پان سڳورن صلي الله عليه وسلم اهو به فرمايو: "هر حال ۾ سواد اعظم (35) ۽ جماعت ۽ جمهور سان گڏ رهو" (36) - ته مجلس عيد ميلاد النبي صلي الله عليه وسلم جو اهتمام حضور اڪرم صلي الله عليه وسلم صحابي سڳورن، تابعين و تبع تابعين ۽ بزرگن جي سنت آهي ۽ انهن جي عمل مان ثابت آهي -

محبت جي فطرت آهي ته عاشق پنهنجي محبوب جي تعريف ۽ ان جو ذڪر ٻڌڻ پسند ڪندو آهي بلڪه دل سان چاهيندو آهي ته هر وقت ان جو ذڪر ٿيندو رهي، ڪو به اهڙو عاشق نه ڏٺو هوندو، جيڪو محبوب جي ذڪر ڪرڻ واري کان وڙهندو هجي ۽ هن کي گهٽ وڌ ڳالهائي، ڇو ته اهو محبت جي فطرت جي خلاف آهي، سڄي ڳالهه ته اها آهي ته اصل خوشي ملهائڻ ته اها آهي ته هر ڏينهن ۽ هر وقت ظاهر ۽ باطن ۾ سنڀال تي عمل ڪري، پوءِ هر سال محبوب رب العالمين صلي الله عليه وسلم جي اچڻ جي خوشي ملهائجي، جهڙي طرح اسان جي انهن بزرگن خوشي ملهائجي جن جي دم سان اسلام جي رونق آهي، مولوي رشيد احمد گنگوهي جو استاد شاهه عبدالغني محدث دهلوي رحمته الله عليه جن فرمايو آهي - "ميلاد شريف جي خوشي ۾ ئي انسان جي مڪمل سعادت آهي" (37) - الله تعاليٰ حضور اڪرم صلي الله عليه وسلم جي اهڙي سڄي محبت عطا فرمائي جو اسين خود بخود سنڀال تي عمل ڪرڻ جي ڪوشش ڪريون ۽ اسان جو وجود ٻين جي لاءِ نور جو منارو ٿي وڃي.

(34) مسلم شريف، ج 3، ص 718 (35) منڪوه شريف، ج 1، ص 58 (36) منڪوه

شريف، ص 31 (37) شفاء السائل

